

CLUB DELS EXPERTS: L'ESPERIT CRÍTIC LITERARI DELS JOVES

Marta Granel Dalmau, directora de la Biblioteca Ramon Fernández Jurado de Castelldefels, C. Bisbe Urquinaona, 19-21. Castelldefels, 93 636 96 97, b.castelldefels@diba.cat.

Resum:

El Club dels experts cerca donar empenta al criteri literari dels lectors més joves. Són ells, infants i adolescents d'11 a 14 anys, els que ens recomanen els seus llibres preferits.

El funcionament d'aquest club de lectura és el següent:

- Es convoca tots els inscrits un cop al mes en una de les sales de suport de la biblioteca.
- Se'ls proporcionen les últimes novetats rebudes a la biblioteca en novel·la juvenil i es reparteixen entre tots.
- Durant la trobada, es convida cadascun dels membres a comentar les lectures d'aquell mes, per afavorir l'expressió del seu criteri, però també el debat i l'acceptació del valor dels gustos i preferències dels altres.
- Cal fomentar que, a part del llibre en si, també es pugui parlar d'altres temes que sorgeixin o se'n derivin com ara diferents gèneres literaris, autors de capçalera, modes, trilogies, adaptacions de textos al món audiovisual, blogs, etc.
- Finalment, cerca de manera paral·lela per crear lligam i sentiment de grup entre els nois i noies membres d'aquest club i que comparteixen una mateixa afició.

Per últim, cal dir que hi ha dos indicadors bàsics que ens parlen de la bona rebuda que té entre el públic al qual va dirigit: d'una banda, la fidelitat dels membres del club i, de l'altra, l'augment constant d'inscrits.

Resumen:

El Club de los expertos busca dar un empuje al criterio literario de los lectores más jóvenes. Son ellos, los niños y adolescentes de 11 a 14 años, los que nos recomiendan sus libros preferidos.

El funcionamiento de este club de lectura es el siguiente:

- Se convoca a todos los inscritos una vez al mes en una de las salas de apoyo que hay en nuestra biblioteca.
- Se les proporciona las últimas novedades recibidas en la biblioteca en novela juvenil y se reparten entre todos.

- Durante el encuentro, se invita a cada uno de los miembros comentar las lecturas de ese mes para favorecer la expresión de su criterio, pero también el debate y la aceptación del valor de los gustos y preferencias de los otros.
- Hay que fomentar, además del libro en sí, que también se pueda hablar de otros temas que surjan o se deriven como: diferentes géneros literarios, autores de cabecera, modas, trilogías, adaptaciones de textos en el mundo audiovisual, blogs, etc.
- Finalmente, buscar de manera paralela la creación de unión y sentimiento de grupo entre los niños y niñas miembros de este club que comparten una misma afición.

Finalmente hay que decir que existen dos indicadores básicos que nos hablan del buen recibimiento que tiene entre el público al que va dirigido: por un lado, la fidelidad de los miembros del club y, del otro, el aumento constante de inscritos.

Paraules clau: adolescents, club de lectura, recomanacions, novetats, novel·la juvenil

Palabras clave: adolescentes, club de lectura, recomendaciones, novedades, novela juvenil

Des de sempre, les biblioteques hem tingut una dedicació especial al foment de la lectura entre els infants i els joves. Activitats com l'Hora del conte i els clubs de lectura per a infants busquen motivar i fomentar la lectura entre els més petits i consolidar l'hàbit lector des d'una edat primerenca.

La gran majoria d'aquestes activitats tenen com a àmbit d'actuació els nens i les nenes a partir de 4 anys i fins als 10/12 anys (molts cops, després d'aquesta edat les propostes es dilueixen). Els joves perden l'interès per la lectura, tenen lectures obligatòries de l'institut, la biblioteca deixa d'oferir-los propostes interessants, etc., i esperem tornar a trobar-los en les tertúlies literàries quan siguin adults. Realment, són un públic difícil, on sovint l'esforç que comporta la planificació d'activitats no troba una bona resposta, les vies de difusió no poden ser les habituals i les propostes tampoc.

El gener del 2014 ens trobem amb un petit grup d'adolescents que finalitzen la seva participació en el nostre club de lectura, «El Club dels 15», un club de lectura de funcionament clàssic, on 15 nens i nenes de 8 a 11 anys es troben mensualment per comentar un títol prèviament llegit, amb el suport d'una dinamitzadora.

Aquest petit reducte de nens molt lectors, sense problemes de «foment de la lectura» sinó veritables devoradors de llibres, es troba en aquest moment amb el fet que les propostes que els ofereix la biblioteca s'acaben, no tenen edat per continuar en el club dels 15 i encara no poden participar en els clubs d'adults. Què fem amb ells? No els volem perdre! Han estat nens que han passat per l'Hora del conte, pel Club dels 15, amb els quals hem treballat de forma intensa el gust per la lectura.

D'aquí neix la proposta "El Club dels experts", un grup de joves a partir d' 11 anys que són veritables experts, perquè són lectors consumats, tenen adquirit el gust per llegir i la lectura, estan al dia de les novetats, del que es llegeix i del que no, del que es llegeix en paper i del que es llegeix a la xarxa...

Al principi, és un grup petit, de 4 o 5 joves, molt fidels. La proposta neix amb una periodicitat mensual. Ens reunirem el darrer dilluns del mes i estarà dinamitzada per una persona de l'equip de la biblioteca. Això ens permet apropar molt l'activitat, no desvincular-nos-en i seguir-la activament. Es decideix fer una difusió molt selectiva, directament al taulell, amb els joves que veiem que vénen assíduament i que llegeixen novel·la juvenil. Se'ls proposa venir a una de les sessions, provar i decidir si volen continuar o no.

En aquestes primeres sessions la biblioteca posa a la seva disposició les novetats de novel·la juvenil que han anat arribant al nostre fons. Es reparteixen entre tots els assistents amb el compromís que la portin llegida a la següent sessió i la comentem. Les primeres sessions tenen aquest desenvolupament, lentament es van incorporant nous joves i creixen les necessitats: més novetats, més títols i també noves dinàmiques.

Comencem a incorporar, a les compres que realitzem de fons bibliogràfic, els títols que els joves ens comenten i, el mes següent, se'ls troben entre el fons a escollir. Durant el 2014 passem de tenir 11 assistents a principis d'any a 21 a finals d'any. Paulatinament, també s'incorpora un autor per a cada trobada, del qual es presenten totes les obres disponibles a la biblioteca i/o les maletes temàtiques provinents de Gerència de Biblioteques, que aglutinen títols en diferents formats (llibre i DVD) sobre temàtiques diferents (novel·la policíaca, ciència-ficció, còmic, etc.).

1. Dinàmica de les sessions:

1.1. 1.1. Tasques prèvies

Mensualment la biblioteca prepara per a la sessió:

- Novetats que es van incorporant al fons de novel·la juvenil o novel·la susceptible de ser llegida pel club d'experts. Aquests títols se separen per tal que puguin ser llegits.
- Títols que vénen expressament comprats per propostes fetes en anteriors trobades del club.
- Tots els títols disponibles de l'autor escollit per parlar-ne en aquella sessió.
- Els documents provinents de les maletes temàtiques.
- Recollida de les ressenyes que alguns membres del club han preparat sobre les lectures que es van endur el mes anterior. Aquestes ressenyes es penjen al web de la biblioteca: www.bibliotecarfjcastelldefels.org.

1.2. Sessió:

- Comentari d'alguna notícia relacionada amb la biblioteca i el foment de la lectura.
- Felicitació als autors de les ressenyes del mes. Aquests participants tindran prioritat aquell dia a l'hora d'escollir entre les novetats. La ressenya es fa de qualsevol llibre llegit, independentment que hagi agradat o no.
- Presentació de les novetats del mes.
- Avui parlem de... l'autor que s'hagi triat i es presenten tots els títols disponibles a la biblioteca o bé els llibres que vénen a la maleta temàtica.
- Joc literari: n'hi ha diversos, en funció del que vulguem desenvolupar. Alguns exemples:
 - o Jocs dels gustos literaris: donem a cada participant un full amb deu preguntes iguals. Les preguntes cal que siguin sobre conceptes fàcils i propers, que ens ajudin a definir una mica el seu caràcter. Cada jove agafarà una pregunta a l'atzar i l'ha de respondre. Les preguntes fan referència a gustos literaris, no són gens difícils de respondre ja que a tots ens agrada parlar de les nostres manies amb la lectura, p. ex.: «deixes els llibres a mitges?», «qui et recomana els llibres?», «mires el final abans de començar?», «on llegeixes?», «quin llibre regalaries al teu pitjor enemic?».
 - o El Casament: com unir deu començaments de llibres famosos amb deu finals. Llegim alguns inicis famosos i mirem d'esbrinar (amb pistes) a quin llibre pertanyen.
 - o La Banda: pensar una frase o una paraula que resumeixi el llibre llegit i escriure-la en un tros de paper imitant les bandes de reclam que posen els editors als llibres.
 - o Fragments: triar el fragment que més ens ha agradat, el que m'hauria agradat protagonitzar, aquell en què l'autor s'ha embolicat, en el qual m'he desconnectat del llibre, el que m'ha enganxat a la història, el que no és creïble de cap de les maneres, etc.
- Presentació dels llibres «Potser us havien passat per alt...» una tria de títols potser no tant atractius... a priori.
- Repartiment dels fulls amb els torns i els títols per triar aquella sessió: aquests fulls serveixen, d'una banda, per tenir per escrit tots els títols d'aquell mes i, així, si més endavant en volen llegir algun, que el puguin reservar amb facilitat i, d'altra banda, perquè puguin demanar els títols que es volen llegir segons un ordre preestablert (primer els llibres dels quals han fet ressenya i, després, per sorteig rigorós).
- Emplaçament per a la propera sessió.

1.3. Post-sessió:

- Recollida de totes les ressenyes generades en aquella sessió, que es passen al web com un mitjà de difusió, tant del grup, com perquè altres joves puguin aprofitar la tria de títols que s'ha fet.
- Per petició dels professors de literatura castellana i catalana dels instituts públics de Castelldefels, la tria de tots els títols llegits durant l'any també es passa als instituts. Es tindran en compte a l'hora de triar les lectures obligatòries del curs vinent.

2. Accions especials

Puntualment, es fan accions especials per tal de potenciar el grup i trencar dinàmiques, així s'han dut a terme les següents accions:

- Gravacions a la ràdio municipal
- Maletes de Gerència de Biblioteques: s'han treballat les maletes de novel·la policíaca, ciència-ficció i fantasia. Les maletes es componen de llibres i DVD
- El Top 10 mensual: els 10 millors llibres llegits aquell mes, els que tenen una valoració més alta
- Sessió especial «Pautes per escriure millors textos». Ens trobem que, molts dels joves que llegeixen, volen fer un pas més i escriure... així una de les sessions es dedica a com escriure millor. Ens servirà tant per millorar les ressenyes que fem dels llibres llegits com per fer petits textos i penjar-los a blogs, presentar-nos a concursos de relat curt, etc. Són pautes que dona directament la persona que modera el club i que fan servir com a exemples els llibres llegits.
- Presentació de novetats editorials per part d'una jove autora de novel·la juvenil. El 2014 ens va arribar una proposta d'una autora que acabava de publicar un llibre de novel·la juvenil. Volia que el nostre club d'experts llegís l'obra i la valorés. Un cop llegida, vam tenir una trobada amb l'autora i els joves lectors van demostrar una gran professionalitat i esperit crític.
- Trobada amb autors consagrats: el 2014 vam assistir a una trobada amb Jordi Sierra i Fabra a la Biblioteca de Viladecans i el 2015 hem tingut una trobada amb Care Santos a Castelldefels. Per a ells són autors fetitxe, admirats i reconeguts. És un premi poder tenir una xerrada en petit comitè amb ells.
- Comentaris de notícies, assistència a jornades, articles, etc. sobre literatura juvenil i els joves i la lectura. Sovint surten a la premsa notícies relacionades amb els hàbits lectors dels joves. Aprofitem aquestes notícies per comentar-les amb ells per tal de veure de primera mà quina és la seva opinió. Fem el mateix quan nosaltres assistim a alguna jornada sobre lectura juvenil.

3. Indicadors

3.1. Assistents

En aquests moments el Club dels experts està funcionant amb 21 joves, de 12 a 17 anys, un 80 % entre 15 i 13 anys. En un principi l'activitat es va iniciar amb 11 joves, durant l'any 2014 en van ser 19 i aquest 2015 estem treballant amb 21. L'assistència ronda el 75 %, és alta si tenim en compte que la majoria són joves que fan altres activitats extraescolars i tenen pressió d'exàmens i treballs.

3.2. Llibres llegits

Amb una mitjana de 25 llibres llegits per sessió i 10 sessions a l'any, els assistents al Club dels experts es llegeixen durant l'any uns 250 llibres aproximadament. Al llarg del 2014 i 2015 s'han llegit aproximadament uns 360 títols.

Lectures ressenyades: durant el 2015 s'han ressenyat unes 50 lectures.

4. Claus de l'èxit

La principal clau de l'èxit de l'activitat recau en la figura del dinamitzador. Cal que sigui una persona que, a banda de tenir coneixements literaris que li permetin estar al dia de les novetats, poder presentar autors i la seva bibliografia, conèixer i saber explicar l'estructura d'una obra literària, etc., sàpiga conduir un grup de joves amb molta mà esquerra. Cal que faci respectar les pautes de comportament dins del grup, que creï un clima agradable que convidi a la conversa distesa però també crítica, que conegui cada un dels membres del grup i vetlli perquè tothom pugui participar obertament, donant la paraula als més tímids, controlant els més extravertits i marcant els més xerraires.

Independentment de l'experiència literària, un club esdevé una experiència amb un fort component social per als nois i noies que hi participen. Mimar el grup i crear lligams afectius és una forma de garantir-ne la continuïtat i el bon funcionament. Per això, és interessant organitzar algunes activitats més festives que ens ajudin a mantenir l'interès i donar més cohesió al grup. Així neixen, per exemple, les sessions de cinema amb crispetes per finalitzar al curs al mes de juny o les sessions de ràdio al Nadal i al maig.

Per a les sessions de cinema escollim sempre alguna pel·lícula que sigui una adaptació literària. Aquell dia fem una mena d'invitacions perquè els assistents al club puguin convidar algun amic o amiga i també convidem els participants del Club dels 15 (infants de 8 a 10 anys), ja que ells són els nostres experts del futur.

Som conscients que no és un projecte de grans xifres, però per a nosaltres és molt important perquè trenca la barrera del «no es pot fer res amb adolescents», «els adolescents no llegeixen» o «als adolescents no els interessa el que es fa a les

biblioteques», ens demostra que amb petites accions, però molt acurades i amb dedicació i professionalitat, la resposta que obtenim dels adolescents és bona. No podem estandarditzar els adolescents i tractar-los tots amb el mateix patró perquè tenen necessitats diferenciades i ens demostra que si que hi ha adolescents als quals els agrada llegir, que gaudeixen de la lectura per plaer, que es reuneixen amb altres joves amb els quals poder parlar del que han llegit i que saben que la lectura els aporta, més enllà de viure aventures en mons imaginaris (com a tots), un esperit crític que els acompanyarà al llarg de tota la vida.